

ORTA ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

HUBUBAT SEKTÖR RAPORU

TEMMUZ- 2010

İÇİNDEKİLER

1) DÜNYA ÜRETİMİ VE TİCARETİ.....	3
1.1) Dünya Üretimi.....	3
1.1.1) Buğday.....	4
1.1.2) Arpa.....	5
1.1.3) Mısır.....	6
1.2) Dünya İthalatı.....	7
1.2.1 Buğday.....	7
1.2.2 Arpa.....	9
1.2.3 Mısır.....	10
1.3) Dünya İhracatı.....	11
1.3.1 Buğday.....	11
1.3.2 Arpa.....	12
1.3.3 Mısır.....	13
2) TÜRKİYE’NİN ÜRETİMİ VE TİCARETİ.....	15
2.1) Türkiye’nin Üretimi.....	15
2.1.1 Buğday.....	15
2.1.2 Arpa.....	16
2.1.3 Çavdar ve Yulaf.....	17
2.1.4 Mısır.....	17
2.1.5 Çeltik.....	18
2.2) Türkiye’nin İthalatı.....	18
2.2.1 Buğday.....	19
2.2.2 Arpa.....	20
2.2.3 Mısır.....	20
2.3) Türkiye’nin İhracatı.....	21
2.3.1 Buğday.....	22
2.3.2 Arpa.....	24
2.3.3 Mısır.....	25
3) KAYNAKLAR.....	26

1. DÜNYA ÜRETİMİ VE TİCARETİ

1.1 DÜNYA ÜRETİMİ

FAO verilerine göre, 2009 yılı hububat rekoltesinin 2008 yılına göre %3'lük gerileme ile 2.218,8 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. 2009 yılı dünya hububat üretimindeki gerilemeye rağmen, üretim 2008 yılı rekor üretim seviyesinden sonra en yüksek ikinci seviyedir. Ekonomik krizin etkisiyle yem tüketiminde mütevazı bir artış beklenmektedir, fakat son yıllarda gelişen endüstriyel kullanım için yeni sezonda ciddi bir düşüş olması muhtemeldir. Gıda için kullanılan hububat tüketimin küresel nüfus artışından kaynaklı olarak artması beklenmektedir. Dünya hububat tüketiminde beklenen düşüşün hububat stoklardan karşılanması sonucunda toplam hububat stoğunda azalma olacağı öngörülmektedir.

2008 yılı Dünya hububat üretiminin büyük bölümü (%42,4) Asya kıtasında gerçekleştirilmiştir. Asya kıtasının ardından ikinci sırada Avrupa kıtası (%21,9), üçüncü sırada Kuzey Amerika (%20) yer almıştır. 2009 yılı dünya hububat üretiminde sıralama değişmemiş olup, Asya kıtası %44,2 pay alarak ilk sıradaki yerini korurken, Avrupa kıtası %20,3, Kuzey Amerika %19,7 pay almıştır.

Tablo 1.1.1: Dünyada En Fazla Üretilen Hububat Ürünleri (Milyon Ton)

G.T.İ.P.	Ürünler	2008*	2009**	2008/09 Değişim (%)
1001	Buğday	684,6	655,8	-4,2
1003	Arpa	154,3	147,3	-4,5
1005	Mısır	819,8	791,8	-3,4
	Diğerleri	628,5	623,9	-0,7
	Toplam	2.287,2	2.218,8	-3,0

Kaynak: FAO Food Outlook ,Haziran 2009

*Tahmin

**Öngörü

Ülkeler itibariyle dünya hububat üretiminde başta Çin olmak üzere, ABD, AB ve Hindistan en önemli üretici ülkelerdir. Bu ülkeler dünya hububat üretiminin %59,1'ini gerçekleştirmektedirler. Dünya tahıl pazarlarında önemli ağırlığı olmayan ve bir milyarı aşan

nüfusunu beslemek için daha çok iç talebe yönelik üretim yapan Çin göz önüne alınmazsa AB, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra dünyanın en önemli ikinci büyük tahıl üreticisi haline gelmiştir. 2007 ve 2008 yıllarında kuraklık nedeniyle üretimde ciddi kayıplar veren İran'ın 2008 yılına göre 2009 yılının hububat üretimini %30,8 arttırdığı tahmin edilmektedir. 2007 yılında 27,6 milyon ton olan üretimini 2008 yılında %89,9 artırarak 52,4 milyon ton seviyesine yükselttiği tahmin edilen Ukrayna'nın, 2008 yılına göre 2009 yılı hububat üretiminin %34,4 gerileyerek 39 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. 2008 yılında 29 milyon ton olduğu tahmin edilen Türkiye'nin hububat üretiminin 2009 yılında %11 artarak 32,2 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği düşünülmektedir.

1.1.1 BUĞDAY

Tablo 1.1.1.1: Ülkeler İtibariyle Toplam Buğday (1) Üretimi (Bin Ton)

Sıra	Ülke	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09*	2008/09 Pay %
1	AB-27	132.356	124.870	120.235	151.638	22,2
2	Çin	97.445	108.466	109.298	112.500	16,5
3	Hindistan	68.640	69.350	75.810	78.600	11,5
4	ABD	57.243	49.217	55.821	68.026	10,0
5	Rusya	47.700	44.900	49.400	63.700	9,3
6	Kanada	25.748	25.265	20.054	28.610	4,2
7	Ukrayna	18.700	14.000	13.900	25.900	3,8
8	Avustralya	25.173	10.822	13.838	21.500	3,2
9	Pakistan	21.612	21.277	23.300	21.500	3,2
10	Türkiye	18.500	17.500	15.500	16.800	2,5
11	Kazakistan	11.000	13.500	16.600	12.500	1,8
12	İran	14.308	14.500	15.000	10.000	1,5
13	Arjantin	14.500	16.000	18.000	8.400	1,2
14	Mısır	8.184	8.274	8.275	7.883	1,2
15	Özbekistan	5.800	5.850	6.200	6.000	0,9
	Diğerleri	52.654	51.829	49.720	48.842	7,2
	DÜNYA	619.563	595.620	610.951	682.399	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

(1) Buğday ve Buğday Eşdeğeri toplamı

*Tahmin

En önemli hububat ürünlerinden olan buğday üretiminin 2008/09 sezonunda %11,7 artarak 682,4 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

2007/08 sezonuna göre 2008/09 sezonunda ülkeler bazında genel olarak üretim artışı olacağı tahmin edilirken, Arjantin, İran, Kazakistan, Pakistan, Mısır ve Özbekistan'da ise önemli üretim kayıpları olmuştur. Üretimde en büyük artışın %135,6 ile Fas'da olduğu tahmin edilirken, Fas'ı Ukrayna (%86,3) Avustralya (%55,4), Kanada (%42,7), Rusya Federasyonu (%28,9), AB-27 (% 26,1) ve ABD'nin (%21,9) takip etmektedir. 2008/09 sezonu buğday üretiminde en büyük kayıp %53,3 ile Arjantin'de beklenirken, diğer önemli üretim kayıpları İran (%33,3), Kazakistan (%24,7), Pakistan (%7,7) ve Özbekistan'a (%3,2) yönelik olmuştur.

2008/09 sezonu tahminlerine göre küresel buğday üretiminden en fazla payı %22,2 ile AB ülkeleri alırken, Çin %16,5, Hindistan %11,5, ABD ise %10 pay almaktadır. Türkiye'nin buğday üretimini 2007/08 sezonuna göre 2008/09 sezonunda %8,4 artırdığı tahmin edilmesine rağmen, küresel buğday üretiminden aldığı pay geçen sezona göre değişim göstermeyerek %2,5 olarak kalmıştır.

IGC 20 Mayıs 2010 tarihli son raporunda dünya buğday üretimi 2009/2010 sezonunda 676 milyon seviyesinde olduğu tahmin edilirken, Temmuz 2010/ Haziran 2011 döneminde 660 milyon ton seviyesinde gerçekleşeceğini öngörmektedir.

1.1.2 ARPA

2007/08 sezonunda %2,5 gerileyerek 133,1 milyon ton seviyesinde gerçekleşen küresel arpa üretiminin 2008/09 sezonunda %15,7 artarak 154 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Arpa üretiminde en önemli artış Ukrayna'da (%110) olurken, Ukrayna'yı sırasıyla Fas (%66,7), Rusya Federasyonu (%47,6), Çin (%18,5), Belarus (%17,6), AB-27 (%14), ABD (%14), Etiyopya (%9,5), Arjantin (%8,5) ve Kanada (%7,2) takip etmiştir. Arpa üretiminde düşüş olduğu tahmin edilen ülkeler ise Cezayir (%41,1), İran (%33,3), Kazakistan (%28), Hindistan (%7,5) ve Türkiye (%6,7)'dir.

Tablo 1.1.2.1: Ülkeler İtibariyle Toplam Arpa Üretimi (Bin Ton)

Sıra	Ülke	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09*	2008/09 Pay %
1	AB-27	54.752	56.220	57.557	65.607	42,6
2	Rusya	15.800	18.100	15.650	23.100	15,0
3	Ukrayna	9.000	11.350	6.000	12.600	8,2
4	Kanada	11.678	9.573	10.984	11.780	7,7
5	Avustralya	9.483	4.257	7.191	7.000	4,5
6	Türkiye	7.600	7.500	6.000	5.600	3,6
7	ABD	4.613	3.923	4.575	5.214	3,4
8	Çin	3.400	3.115	2.785	3.300	2,1
9	Belarus	1.800	1.350	1.700	2.000	1,3
10	İran	2.857	3.000	3.000	2.000	1,3
11	Kazakistan	1.500	1.900	2.500	1.800	1,2
12	Arjantin	800	1.265	1.475	1.600	1,0
13	Etiyopya	1.271	1.352	1.355	1.484	1,0
14	Fas	1.102	2.535	763	1.272	0,8
15	Hindistan	1.200	1.220	1.330	1.230	0,8
	Diğerleri	9.386	9.812	10.232	8.385	5,4
	DÜNYA	136.242	136.472	133.097	153.972	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

(1) Buğday ve Buğday Eşdeğeri toplamı

*Tahmin

1.1.3 MISIR

Mısır, toplam hububat içerisinde ekim alanı olarak ikinci sırada, üretimde ise ilk sırada yer almaktadır. 2008/09 sezonu verilerine göre dünya mısır üretimi bir önceki yıla göre %0,3 gerileyerek 789,6 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Dünya mısır üretiminin %38,9'unu ABD, %21'ini Çin, %7,9'unu AB-27 ve %6,3'ünü Brezilya gerçekleştirmektedir.

2008/09 sezonu mısır üretim tahminlerine göre Rusya Federasyonu (%67,1), Ukrayna (%54,1), Sırbistan (%45,5), AB-27 (%31,3), Nijerya (%21,5), Çin (%8,9), Meksika (%5,9), Endonezya (%2,3) ve Mısır'da (%0,7) artış kaydedilecek, Arjantin (%40,9), Brezilya (%14,7), Kanada (%9), Güney Afrika Cumhuriyeti (%8,8), ABD (%7,2), Filipinler (%5,9) ve Hindistan'da (%2,5) gerileme yaşanmıştır.

Tablo 1.1.3.1: Ülkeler İtibariyle Toplam Mısır Üretimi (Milyon Ton)

Sıra	Ülke	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09*	2008/09 Pay %
1	ABD	282.263	267.503	331.177	307.386	38,9
2	Çin	139.365	151.600	152.300	165.900	21,0
3	AB-27	60.668	53.829	47.554	62.421	7,9
4	Brezilya	41.700	51.000	58.600	50.000	6,3
5	Meksika	19.500	22.350	23.600	25.000	3,2
6	Hindistan	14.710	15.100	18.960	18.480	2,3
7	Arjantin	15.800	22.500	22.000	13.000	1,6
8	G. Afrika	6.935	7.300	13.164	12.000	1,5
9	Ukrayna	7.150	6.400	7.400	11.400	1,4
10	Kanada	9.332	8.990	11.649	10.600	1,3
11	Endonezya	6.800	7.850	8.500	8.700	1,1
12	Nijerya	7.000	7.800	6.500	7.900	1,0
13	Filipinler	5.884	6.231	7.277	6.846	0,9
14	Rusya	3.200	3.600	3.950	6.600	0,8
15	Mısır	5.932	6.149	6.174	6.217	0,8
	Diğerleri	72.642	74.132	73.072	77.110	9,8
	DÜNYA	698.881	712.334	791.877	789.560	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

(1) Buğday ve Buğday Eşdeğeri toplamı

*Tahmin

IGC, 20 Mayıs 2010 tarihli son raporunda; 2009/10 sezonunda 807 milyon ton düzeyinde gerçekleştiği tahmin edilen dünya mısır üretiminin Temmuz 2010/Haziran 2011 döneminde, 822 milyon ton olarak rekor seviyede gerçekleşeceğini öngörmektedir. Konsey; ABD'de mısır üretiminin yeni bir rekora erişeceğini beklediğini belirtmiştir.

1.2 DÜNYA İTHALATI

1.2.1 BUĞDAY

ABD Tarım Bakanlığı verilerine göre, 2009/10 sezonunda dünya buğday ithalatının bir önceki döneme kıyasla %14,2 düşüşle 121,1 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. İthalattaki en büyük payı %6,9 ile Mısır alırken, küresel buğday ithalatında AB-27 %5,4, İran %5, Cezayir %4,7, Brezilya ile Endonezya ise %4,5 payla Mısır'ı takip etmektedir.

2007/08 sezonunda yaşanan kuraklık nedeniyle üretiminde önemli kayıplar görülen İran, buğday ihtiyacını karşılayabilmek için ithalata yönelmiş, 2007/08 sezonunda 200 bin ton olan buğday ithalatını 2008/09 sezonunda 44 kat artırarak 8,8 milyon ton seviyesine yükseltmiştir. İran'ın buğday ithalatında 2009/10 sezonunda ise bir önceki sezona göre %31,8 gerileme olacağı tahmin edilmektedir.

2009/10 sezonu küresel buğday ithalatında Japonya (%2,8), Endonezya (%1,4) ve Güney Kore'de (%0,9) artış kaydedileceği tahmin edilmektedir. Küresel buğday ithalatında 2009/10 sezonunda İran'ın ardından en büyük düşüşlerin Bangladeş (%31), Yemen (%16,4), Mısır (%16,2), Brezilya (%15,4) ve AB-27'de (%11) gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 1.2.1.1: Başlıca Buğday (1) İthalatçısı Ülkeler (Bin ton)

Sıra	Ülke	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	2009/10 Pay %
1	Mısır	7.300	7.700	9.900	8.300	6,9
2	AB-27	5.137	6.942	7.300	6.500	5,4
3	İran	700	200	8.800	6.000	5,0
4	Cezayir	4.874	5.904	6.100	5.700	4,7
5	Brezilya	7.704	7.136	6.500	5.500	4,5
6	Endonezya	5.711	5.458	5.425	5.500	4,5
7	Japonya	5.747	5.701	5.156	5.300	4,4
8	Irak	2.912	3.424	3.900	3.800	3,1
9	Nijerya	3.265	2.677	3.500	3.500	2,9
10	Güney Kore	3.439	3.092	3.371	3.400	2,8
11	Meksika	3.610	3.136	3.341	3.300	2,7
12	ABD	3.394	3.012	3.460	3.100	2,6
13	Filipinler	2.746	2.271	3.196	3.000	2,5
14	Yemen	2.420	1.872	2.750	2.300	1,9
15	Bangladeş	1.731	1.555	2.900	2.000	1,7
	Diğerleri	54.920	56.634	65.631	53.909	44,5
	DÜNYA	115.610	116.714	141.230	121.109	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

(1) Buğday ve Buğday Eşdeğeri toplamı

*Tahmin

1.2.2 ARPA

2009/010 sezonu tahminlerine göre küresel arpa ithalatı önceki sezona göre %7,1 düşüşle 17,6 milyon ton seviyesinde gerçekleşecektir.

Arpa ithalatında %42,6 pay ile Suudi Arabistan ilk sırada yer alırken, diğer önemli ithalatçılar ise sırasıyla Çin (%8,5), Japonya (%7,9), İran (%5,7), Suriye (%5,7) ve Ürdün (%4)'dür.

2009/10 sezonunda arpa ithalatında artış olması beklenen ülkeler Birleşik Arap Emirlikleri (%42,9), Ürdün (%40), İsrail (%18,2), Kolombiya (%11,1) ve Çin (%7,1)'dir. İthalatında düşüş olması beklenen ülkeler ise Tunus (%57,1), İran (%41,2), AB-27 (%25), Brezilya (%16,7), Suriye (%16,7) ve Suudi Arabistan (%2,6)'dır.

Tablo 1.2.2.1: Başlıca Arpa İthalatçısı Ülkeler (Bin ton)

Sıra	Ülke	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	2009/10 Pay %
1	S. Arabistan	6.000	8.000	7.700	7.500	42,6
2	Çin	1.127	1.091	1.400	1.500	8,5
3	Japonya	1.359	1.361	1.400	1.400	7,9
4	İran	300	1.000	1.700	1.000	5,7
5	Suriye	350	900	1.200	1.000	5,7
6	Ürdün	804	528	500	700	4,0
7	ABD	354	712	600	600	3,4
8	İsrail	224	251	275	325	1,8
9	Tunus	866	378	700	300	1,7
10	Brezilya	267	285	300	250	1,4
11	Kolombiya	243	256	225	250	1,4
12	B.A.E.	294	248	175	250	1,4
13	Kuveyt	217	254	200	200	1,1
14	Libya	58	166	200	200	1,1
15	AB-27	167	519	200	150	0,9
	Diğerleri	1.973	2.559	2.205	2.000	11,3
	DÜNYA	14.603	18.508	18.980	17.625	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

*Tahmin

1.2.3 MISIR

Dünya mısır ithalatının 2007/08 sezonuna göre 2008/09 sezonunda %18,9 gerileyerek 77,9 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Şili (%4,7) ve Suriye'nin (%0,2) mısır ithalatında artış, Malezya ile Suudi Arabistan ithalatında değişiklik olmadığı tahmin edilirken, mısır ithalatında genel bir gerileme söz konusudur. İthalatında önemli düşüş olan AB-27 (%85,7), Kanada (%48,7), Güney Kore (%22,7), Meksika (%16,3), Kolombiya (%14,3), Cezayir (%12,3) ve Fas (%10,5)'dir.

Mısır ithalatında ilk sırayı %21,2 pay ile Japonya alırken, ikinci sırada %10,3 ile Meksika yer almaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri dünya mısır ithalatı sıralamasında 2006/007 sezonuna göre 2007/2008 sezonunda %98,6 oranında artış kaydederek ikinci sırada yer alırken, 2008/09 sezonu mısır ithalat tahminlerine göre %85,7 gerileyerek 9. sırada yer almıştır.

Tablo 1.2.3.1: Başlıca Mısır İthalatçısı Ülkeler (Bin ton)

Sıra	Ülke	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	2009/10 Pay %
1	Japonya	16.713	16.614	16.500	16.300	18,9
2	Meksika	8.944	9.556	7.400	9.000	10,4
3	Güney Kore	8.731	9.311	7.000	7.500	8,7
4	Tayvan	4.283	4.527	4.600	4.600	5,3
5	Mısır	4.826	4.151	4.200	4.200	4,9
6	Kanada	2.226	3.117	1.800	3.500	4,1
7	Kolombiya	3.386	3.267	2.800	2.900	3,4
8	İran	3.300	2.900	3.100	2.900	3,4
9	Malezya	2.363	3.181	2.000	2.600	3,0
10	AB-27	7.056	14.016	2.500	2.500	2,9
11	Cezayir	2.463	2.166	1.900	2.100	2,4
12	Suriye	1.729	1.611	1.800	1.900	2,2
13	S. Arabistan	1.577	1.961	1.700	1.800	2,1
14	Şili	1.508	1.628	1.300	1.700	2,0
15	Fas	1.683	1.858	1.500	1.600	1,9
	Diğerleri	20.586	18.353	20.351	21.235	24,6
	DÜNYA	91.374	98.217	80.451	86.335	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

*Tahmin

1.3 DÜNYA İHRACATI

1.3.1 BUĞDAY

Küresel ısınma ile birlikte üretimde yaşanan dalgalanma, 2007/2008 sezonunda stoklardaki düşüş ve tüketim artışı sadece dünya hububat fiyatlarının yükselişe geçmesine neden olmakla kalmamış, ana üretici ülkelerde ihracat kaybına neden olmuştur. 2008/09 sezonunda ise Asya kıtası dışında kalan bölgelerde buğday ekim alanlarının artırılması, uygun hava koşulları ile iyi verim alınması nedeniyle beklenen üretim artışının küresel ihracat tahminlerine yansıdığı görülmektedir. 2008/09 döneminde dünya buğday ihracatının 2007/08 sezonuna göre %8,4 artarak 125,2 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Tablo 1.3.1.1: Başlıca Buğday(1) İhracatçısı Ülkeler (Bin Ton)

Sıra	Ülke	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	2009/10 Pay %
1	ABD	25.041	34.328	27.295	26.000	21,5
2	AB-27	13.816	12.271	24.500	20.000	16,5
3	Kanada	19.278	16.820	18.582	17.000	14,0
4	Rusya	10.584	12.552	18.393	16.500	13,6
5	Avustralya	11.241	7.449	13.455	14.500	12,0
6	Ukrayna	3.366	1.236	13.037	8.000	6,6
7	Kazakistan	8.089	8181	5701	6.500	5,4
8	Türkiye	2.200	1.763	2.342	2.300	1,9
9	Arjantin	12.168	10.237	8.595	1.500	1,2
10	Çin	2.783	2.835	723	1.500	1,2
11	Pakistan	700	2.200	2.100	1.000	0,8
	Diğerleri	6344	6842	6507	6309	5,2
	DÜNYA	115.610	116.714	141.230	121.109	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

(1) Buğday ve Buğday Eşdeğeri toplamı

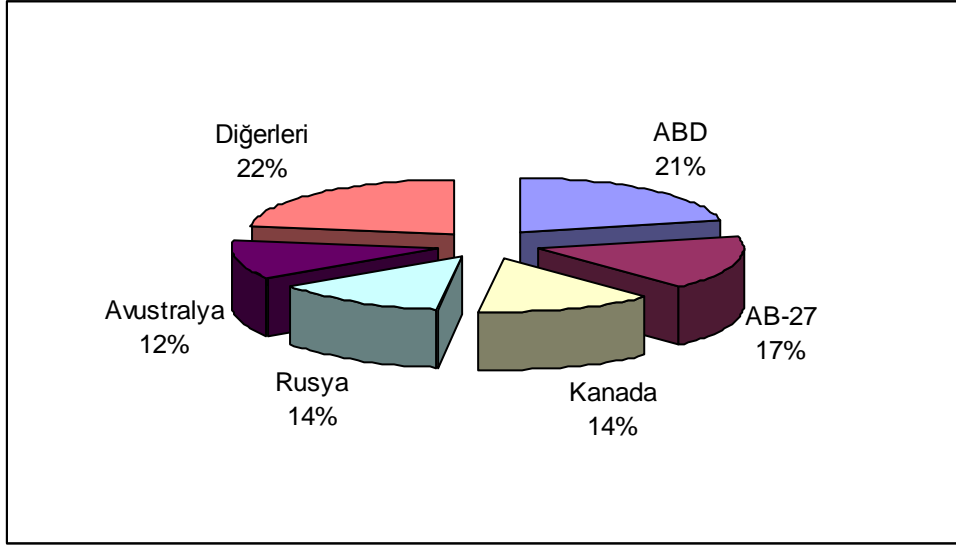
*Tahmin

Dünya buğday ihracatında ilk sırayı %21,6 pay ile ABD alırken, %15,2 pay ile Kanada ve AB-27 ülkelerinin ikinciliği paylaşmıştır. 2008/09 sezonunda en büyük ihracat artışının %628 ile Ukrayna'da olduğu tahmin edilirken, Avustralya (%74), AB-27 (%55,4), Rusya Federasyonu (%22,7), Kanada (%14,7) ve Pakistan (%9,1)'da da ihracat artışı olduğu

düşünülmektedir. İhracatta gerileme tahmin edilen ülkeler Arjantin (%43,2), Kazakistan (%36,4), Çin (%29,5) ve ABD (%21,7)'dir.

2007/08 sezonunda 1,3 milyon ton seviyesinde buğday ihracatı gerçekleştiren ülkemizin 2008/09 sezonunda da aynı seviyede kalarak, küresel buğday ihracatından %1 pay aldığı tahmin edilmektedir.

Grafik 1.3.1.1: Dünya Buğday İhracatındaki Önemli Ülkelerin Payları (%)

1.3.2 ARPA

Tablo 1.3.2.1: Başlıca Arpa İhracatçısı Ülkeler (Bin Ton)

Sıra	Ülke	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	2009/10 Pay %
1	Ukrayna	2.911	3.814	6.000	6.000	34,0
2	Avustralya	1.927	3.377	3.500	3.500	19,9
3	AB-27	4.366	3.888	2.750	3.000	17,0
4	Rusya	1.691	1.277	3.700	1.800	10,2
5	Kanada	1.337	2.947	1.600	1.500	8,5
6	Arjantin	537	937	750	900	5,1
7	Kazakistan	606	806	350	500	2,8
8	ABD	528	901	250	300	1,7
9	Türkiye	345	0	0	50	0,3
10	Uruguay	112	26	0	50	0,3
11	Çin	49	81	25	20	0,1
12	Sırbistan	9	4	5	5	0,0
	Diğerleri	185	450	50	0	0,0
	DÜNYA	14.603	18.508	18.980	17.625	100,0

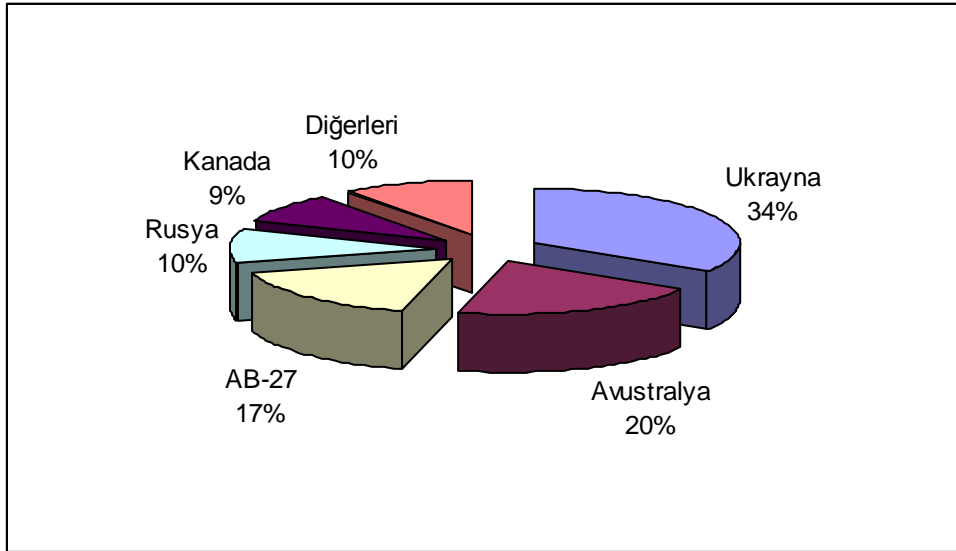
Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

*Tahmin

2007/2008 sezonu dünya arpa ihracatında ilk sırayı AB alırken, 2008/09 döneminde AB'nin birinciliği Ukrayna'ya kaptıracağı tahmin edilmektedir. Dünya arpa ihracatından Ukrayna %26,1 pay alırken, Ukrayna'yı AB-27 (%23,4), Avustralya (%15,6), Rusya Federasyonu (%13) ve Kanada (%10,9) takip etmektedir. Küresel arpa ihracatının %89'u yukarıda anılan beş ülke tarafından gerçekleştirilmektedir.

İçinde bulunduğumuz sezonda arpa ihracatında artış olması beklenen ülkeler Rusya Federasyonu (%95,8), Ukrayna (%31,1), AB-27 (%15,7) ve Arjantin (%1,4)'dir. İhracatta gerileme beklenen ülkeler ise Çin (%69,1), ABD (%50,1), Uruguay (%40), Kanada (%28,7), Kazakistan (%25) ve Avustralya (%11,2) olmakla birlikte Sırbistan'ın ihracatında değişiklik olmayacağı düşünülmektedir.

Grafik 1.3.2.1: Dünya Arpa İhracatındaki Önemli Ülkelerin Payları (%)

Dünya arpa ihracatının 2008/09 döneminde bir önceki döneme göre %4,2 artarak 19,2 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.

1.3.3 MISIR

Dünya mısır ihracatının 2008/09 döneminde bir önceki yıla göre 18,1 milyon ton gerileyerek 77,9 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu büyük kaybın temelinde tek başına küresel mısır ihracatının yarısından fazlasını gerçekleştiren ABD'nin ihracatındaki 15,8 milyon tonluk gerileme vardır.

Dünya mısır ihracatında ilk sırada %57,7 pay ile ABD yer alırken, ABD'yi %12,8 pay ile Brezilya, %11,5 pay ile Arjantin izlemektedir.

Tablo 1.3.3.1: Başlıca Mısır İhracatçısı Ülkeler (Bin Ton)

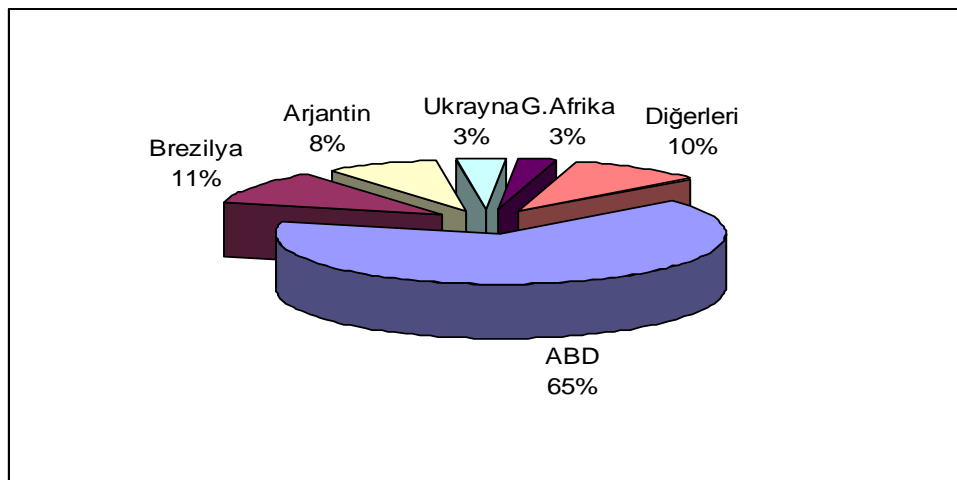
Sıra	Ülke	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	2009/10 Pay %
1	ABD	54.214	60.663	47.500	56.000	64,9
2	Brezilya	8.071	7.883	7.500	9.500	11,0
3	Arjantin	15.693	15.676	8.000	7.000	8,1
4	Ukrayna	1.027	2.074	5.500	3.000	3,5
5	Güney Afrika	431	1.124	2.500	2.500	2,9
6	AB-27	664	591	1.750	1.500	1,7
7	Sırbistan	854	128	1300	1.500	1,7
8	Hindistan	582	5.077	600	1.000	1,2
9	Paraguay	1.981	1.461	1.500	1.000	1,2
10	Tayland	442	646	500	750	0,9
11	Çin	5.269	549	250	500	0,6
	Diğerleri	2146	2345	3551	2085	2,4
	DÜNYA	91.374	98.217	80.451	86.335	100,0

Kaynak: FAS USDA, Grain: World Markets and Trade ,Eylül 2009

*Tahmin

2008/09 sezonunda ihracatında artış olduğu tahmin edilen ülkeler Sırbistan (%900), AB-27 (%238,4), Güney Kore (%122,4), Ukrayna (%68,8), Brezilya (%26,9) ve Paraguay (%2,2)'dir. İhracatta gerileme beklenen ülkeler ise Kanada (%43,6), Arjantin (%42,5), ABD (%25,9), Tayland (%22,6) ve Çin (%8,9)'dir.

Grafik 1.3.3.1: Dünya Mısır İhracatındaki Önemli Ülkelerin Payları (%)

2. TÜRKİYE’NİN ÜRETİMİ VE TİCARETİ

2.1 TÜRKİYE’NİN ÜRETİMİ

Ülkemiz topraklarının yaklaşık %32’si (24,3 milyon hektar) tarım yapılabilir özelliktedir. Tarım alanlarının %67,5’i (16,4 milyon hektar) tarla ziraatına ayrılmıştır. Tarla ziraat alanının %73’üne (12 milyon hektar) hububat ekilmektedir. Hububat ekim alanı içerisinde yaklaşık %67,5’lik pay ile ilk sırada buğday, %25’lik payla ikinci sırada arpa ve %5’lik payla üçüncü sırada mısır gelmektedir. Bu ürünleri sırasıyla çavdar, çeltik ve yulaf izlemektedir.

Tablo 2.1.1: Türkiye’nin Buğday, Arpa ve Mısır Üretimi

Yıllar	Buğday		Arpa		Mısır	
	Ekim Alanı (Bin Ha)	Üretim (Bin Ton)	Ekim Alanı (Bin Ha)	Üretim (Bin Ton)	Ekim Alanı (Bin Ha)	Üretim (Bin Ton)
1999	9.380	18.000	3.650	7.700	518	2.297
2000	9.400	21.000	3.629	8.000	555	2.300
2001	9.350	19.000	3.640	7.500	550	2.200
2002	9.300	19.500	3.600	8.300	500	2.100
2003	9.100	19.000	3.400	8.100	560	2.800
2004	9.300	21.000	3.600	9.000	545	3.000
2005	9.250	21.500	3.650	9.500	600	4.200
2006	8.490	20.010	3.650	9.551	536	3.811
2007	8.098	17.234	3.428	7.307	518	3.535
2008	8.090	17.782	2.950	5.923	599	4.281
2009	8.100	20.600	3.010	7.300	592	4.250

Kaynak: TÜİK

2.1.1 BUĞDAY

Ülkemizin temel besin maddesi konumunda olan buğday, ülkemizin hemen her bölgesinde üretilmekte olup, tarla ürünleri içerisinde ekiliş alanı ve üretim miktarı bakımından ilk sırayı almaktadır. 1987-2005 yılları arasında buğday ekim alanlarında önemli bir değişiklik olmamış, ekim alanları 9-9,5 milyon hektar civarında değişmiştir. 2006 yılında ise buğday ekim alanları düşüş göstererek 8,5 milyon hektara gerilerken, 2007 yılında da gerilemeye devam etmiş ve 8,1 milyon hektar olmuştur.

2005 yılında uygun hava koşulları buğday verimini artırırken üretimimiz 21,5 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. 2006 yılında verimi düşüren sıcak ve kurak hava koşulları etkisini 2007 yılında da göstermiş ve ülkemiz üretiminin 17,2 milyon ton seviyesine düşmesine neden olmuştur. 2008 yılında 17,8 milyon ton seviyesinde gerçekleşen buğday üretimi uygun hava koşulları sayesinde 2009 yılında 20,6 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Buğday veriminde en önemli faktörlerden biri, yüksek vasıflı tohum kullanımıdır. Buğday ekimine ayrılan ortalama 9 milyon hektar arazi dikkate alındığında hektara 200 Kg tohumluk kullanımı ile yıllık tohumluk talebi yaklaşık 1,8 milyon tondur. Buğdayın kendine döllen bir bitki olması nedeniyle tohumluğun üç yılda bir yenilenmesi gerekmektedir. Ekilen alanların tamamında sertifikalı tohumluk kullanılacağı düşünüldüğünde yıllık tohumluk talebi yaklaşık 600 bin ton civarındadır.

Ülkemizde, üretici alışkanlığından dolayı bugüne kadar kullanılan sertifikalı tohumluk miktarı bu miktarın çok altında olmuştur. Özellikle 5254 sayılı Kanunun 2002 yılından itibaren yürürlükten kalkmış olması, sertifikalı tohum kullanımını daha da azaltmıştır. 2004 yılında Tarım ve Köyşleri Bakanlığı tarafından özel önem verilen ve üç kurumun (TMO, TİGEM, TÜGEM) ortaklaşa yürüttüğü proje ve çalışmalarla sertifikalı tohumluk kullanımı yaklaşık 240 bin tona çıkarılmıştır. Bu miktara ulaşılmasında; 5 Haziran 2004 tarihinde yayımlanan 2004/2005 yılı Hububat Alım ve Satım Kararnamesinde TMO tarafından sertifikalı tohum kullanan (ürününü borsalarda veya özel sektöre satması halinde) üreticilere kg başına 50 bin TL ödeme yapılması, İl Özel İdarelerinden sağlanan yaklaşık 8,5 trilyon TL ile mahsul fiyatına tohum verilmesi, 2004 yılı Şubat ayında çıkarılan Kararname ile sertifikalı tohum kullanan üreticilere düşük faizli kredi kullandırılması, TİGEM tarafından sertifikalı tohum fiyatlarının düşük tutulması ve sertifikalı tohum avantajlarının üreticiye anlatılması için TİGEM ve TKB İl Müdürlükleri tarafından çeşitli bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmesi etkili olmuştur.

2.1.2 ARPA

Ülkemizde her bölgede üretimi yapılan arpa, tarla ürünleri içerisinde ekiliş alanı ve üretim miktarı bakımından buğdaydan sonra ikinci sırayı almaktadır. 2007 yılında ekim alanı 2006 yılına göre %6 azalması ile birlikte kuraklığın 2006 yılında 262 kg/dekar olan verimi 2007 yılında 213 kg/dekar'a geriletmesi, üretimde %23,5'lik bir azalmaya neden olmuştur. Böylece

2007 yılı arpa üretimi 7,3 milyon ton seviyesinde kalmıştır. 2008 yılında 5,9 milyon ton seviyesine gerileyen arpa üretimi uygun hava koşulları sayesinde 2009 yılında 7,3 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Arpa veriminde de en önemli faktörlerden biri yüksek vasıflı tohum kullanımımızdır. Ülkemizin arpa tohumluk talebi yaklaşık 700.000 ton civarındadır. Arpanın kendine döllen bir bitki olması nedeniyle tohumluğun 3 yılda bir değiştirilmesi gerekmekte ve yıllık sertifikalı tohum talebi 235 bin ton olarak ortaya çıkmaktadır.

2.1.3 ÇAVDAR VE YULAF

Çavdar ekim alanı 2007 yılında bir önceki yıla göre %1,2 artmasına rağmen, birim alandan alınan verimin azalması ile üretim %11,2 gerileyerek 240,5 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir. 2008 yılında 246 bin ton, 2009 yılında ise 343 bin ton seviyesinde çavdar üretimi yapılmıştır.

2009 yılında 92 bin hektar alana yulaf ekimi yapılmış olup, üretim 218 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

2.1.4 MISIR

Ülkemizde yaygın üretimi yapılmakla birlikte Adana, Osmaniye, Hatay, Sakarya, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Balıkesir, İzmir, Aydın ve Kahramanmaraş illerimizde yoğun olarak mısır üretilmektedir. Özellikle GAP ile gündün güne artan sulanabilir alanlarla Güneydoğu Anadolu Bölgesi potansiyel mısır üretim alanı olma yolundadır. Üretim alanlarında çok büyük değişiklikler olmamakla beraber, üretimde 2002 yılından sonra büyük bir artış gözlenmektedir.

Mısır üretimindeki artışın en önemli nedeni, ekonomik olarak üretim yapılan bölgelerimizde hibrit tohum kullanımının yaygınlaşması ve üretim tekniklerindeki gelişmeler sayesinde birim alandan alınan verimin artmasıdır.

Mısır üretimimiz 1990 yılına göre 2006 yılında yaklaşık %81 oranında artarak 3,8 milyon tona ulaşmıştır. Ancak kuraklık 2007 yılında mısırı üretimini de olumsuz yönde etkilemiş,

%7,2 azalan mısır üretimi 3,5 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir. 2008 ve 2009 yıllarında ise yaklaşık 4,3 milyon ton seviyesinde mısır üretimi yapılmıştır.

Ülkemizdeki mısır verimi dünya ortalamasının üzerinde, ABD ve AB'nin altındadır. Ancak, ticari olarak üretimin yoğun şekilde yapıldığı Adana ve Sakarya illerimizde ortalama mısır verimi 1.000 kg/da'dır. Özellikle Çukurova, Amik Ovası, Ege Bölgesi ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde ikinci ürün olarak ekilen mısırdaki verim dünya ortalamasının üstündedir. Kurutma ve depolama tesislerinin artması üretimi daha da artıracaktır.

2.1.5 ÇELTİK

Türkiye çeltik ekim alanı 1988 yılına göre 2006 yılında yaklaşık %94,3 oranında artarken üretim ise %165,1 artış göstermiştir. Türkiye'nin 2007 yılı verilerine göre toplam çeltik üretimi 2006 yılına göre yaklaşık olarak %6,9 gerileyerek 648 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir. 2007 yılında hem çeltik ekim alanının azalması hem de verimdeki düşüş üretimin gerilemesine neden olmuştur. 2008 yılında 753 bin ton, 2009 yılında ise 750 bin ton çeltik üretilmiştir.

2.2 TÜRKİYE'NİN İTHALATI

Beslenmede taşıdığı büyük önem nedeniyle dünyanın en stratejik ürün grubunu oluşturan hububat, dış ticarete ülkemiz için büyük önem taşımaktadır. 1980'li yıllara gelinceye kadar tüm hububat ürünlerinde net ihracatçı olan ülkemiz daha sonraki yıllarda üretim artışının nüfus ve tüketimde görülen artışa paralel bir seyir izlememesi neticesinde, arpada net ithalatçı olmuş, pirinç, mısır ve darılarda da önemli bir ithalatçı, buğdayda ise bazı yıllar net ithalatçı, bazı yıllar ise net ihracatçı durumunda yer almıştır. 2007-2008 yıllarında yaşanan kuraklık ile arpa ihracatında gerileme ve ithalatta ise artış gözlenmiştir.

Tablo 2.2.1: Yıllar İtibariyle Ülkemizin Buğday, Arpa ve Mısır İthalatı - Miktar (ton) = M, Değer (1000\$) = D

GTİP	ÜRÜNLER	2008			2009			2010 (Ocak-Nisan)		
		M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	M	D	B.F.*
1001	BUĞDAY	3.708.003	1.483.190	400	3.392.062	901.707	266	945.665	218.854	231
1003	ARPA	253.014	92.092	364	91.649	27.770	303	31.775	6.703	211
1005	MISIR	1.151.407	381.938	332	485.131	135.136	279	238.119	67.042	282

Kaynak: TÜİK

* Birim Fiyat (\$/ton)

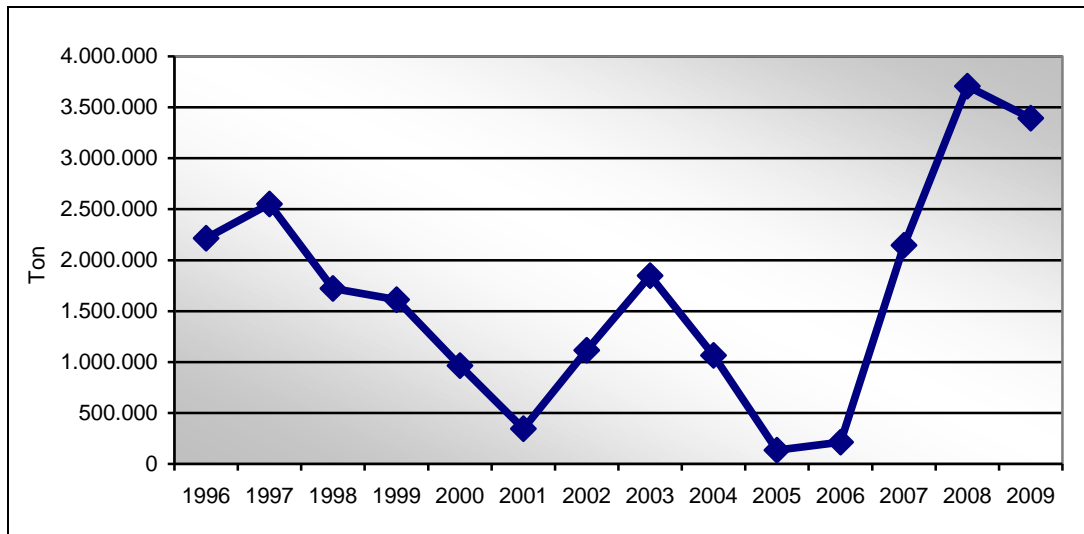
Ülkemizde ekiliş alanı bakımından en büyük paya sahip ürün grubu olan tahılların 2009 yılındaki ithalatında bir önceki yıla göre miktar bazında %21,7'lik bir düşüş kaydedilmesinin nedeni, 2008 yılında kuraklık nedeniyle artan ithalatın normal seviyesine geri dönmesidir. Tahıl ithalatı 2008 yılında 5,4 milyon ton seviyesinde 2009 yılında ise 4,2 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir. 2010 yılı Ocak-Nisan döneminde 1,4 milyon ton hububat ithalatı gerçekleştirilmiştir.

2009 yılında ülkemiz hububat ithalatında ilk sırada %52,9 pay ile Rusya Federasyonu yer alırken, Rusya'yı %9,9 pay ile Ukrayna, %8,4 pay ile Almanya ve %6,2 pay ile Kazakistan takip etmektedir.

2.2.1 BUĞDAY

Buğday ithalatı inişli çıkışlı bir seyir izlemektedir. Üretimin arttığı yıllarda ithalat düşmektedir. Kaliteli buğday ihtiyacının karşılanamaması da ithalatı artırmaktadır. Üretimin yeterli düzeyde olmaması ve Dahilde İşleme İzin Belgesi kapsamında buğday ithalatına izin verilmesi buğday ithalatındaki artışın nedenleridir. 2007 yılında tüm dünyada yaşanan ve ülkemizi de olumsuz yönde etkileyen kuraklık üretim düşüşüne neden olurken ithalatı %795 oranında artırarak 2.147.107 tona yükselmiştir. 2008 yılında ise buğday ithalatı %72,7 artış göstererek 3.708.003 ton seviyesine yükselmiştir. 2009 yılı itibariyle buğdayda net ithalatçı konumunda olan ülkemiz ithalatı %8,5 oranında gerileyerek 3,4 milyon tona düşmüş ve en fazla Rusya Federasyonu (%61,7), Almanya (%10,5), Kazakistan (%7,7) ve Ukrayna (%5,7)'dan ithalat gerçekleştirilmiştir.

Grafik 2.2.1.1: Türkiye'nin Buğday İthalatı

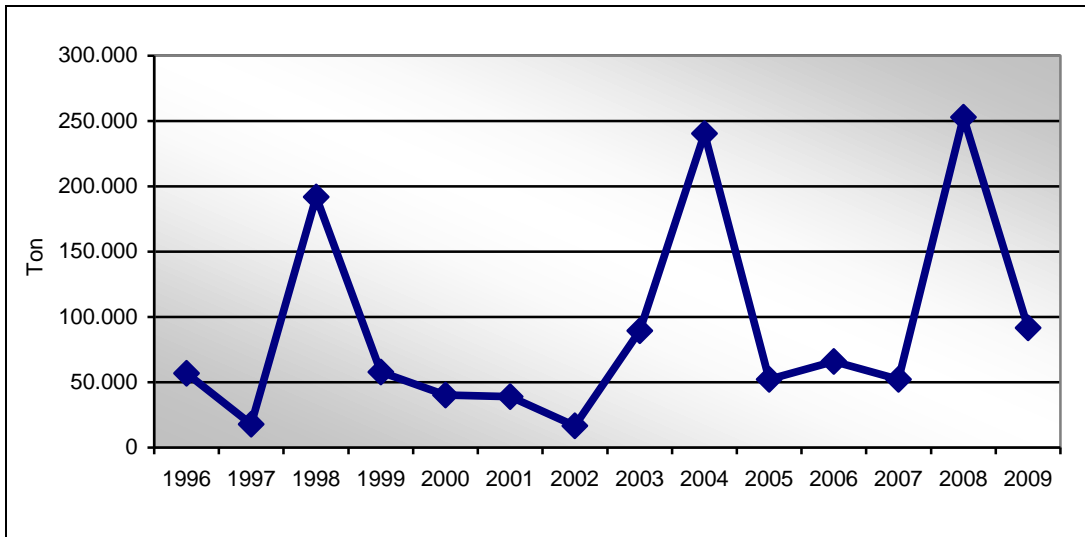

2010 yılı Ocak-Nisan döneminde 945,7 bin ton buğday ithal edilmiştir. 2008 yılında ortalama 400 \$/ton olan buğday ihraç birim fiyatı 2009 yılında ortalama 266 \$/ton, 2010 yılı Ocak-Nisan döneminde ortalama 231 \$/ton olmuştur.

2.2.2 ARPA

Arpa üretiminde düşüşle birlikte arpa arzındaki azalma 2008 yılı arpa ithalatını 253 bin ton seviyesine yükseltmiştir. Arpa ithalatı 2009 yılında 2008 yılına göre %64 oranında gerileyerek 91,6 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir. 2009 yılında arpa ithal edilen ülkeler Fransa (%84,6), Rusya Federasyonu (%11,4), İngiltere (%2,9) ve Ukrayna (%1) olmuştur.

Grafik 2.2.2.1: Türkiye'nin Arpa İthalatı

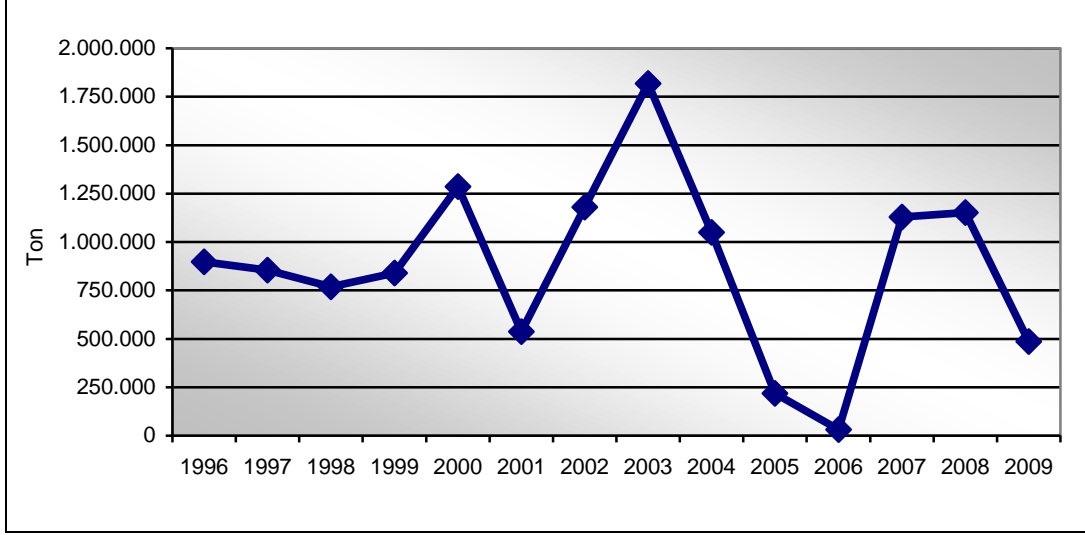
2.2.3 MISIR

Ülkemiz 2005 yılına kadar mısırdaki net ithalatçı konumunda iken 2005 yılında gerçekleştirilen 4 milyon ton üretim seviyesi ile kendi kendine yeterli hale gelmiş ve hatta mısır ihracatına başlamıştır.

2005 yılına göre 2006 yılında ithalat üretim artışına paralel olarak %86 gerileyerek 30.579 seviyesine düşmüştür.

2008 yılına göre 2009 yılı mısır ithalatı %58 gerileyerek 485 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Ülkemiz mısır ithalatının %44,2'sini Ukrayna'dan, %22,2'sini Rusya'dan, %10,6'sını Romanya'dan ve %8,2'sini Macaristan'dan gerçekleştirmiştir.

Grafik 2.2.3.1: Türkiye'nin Mısır İthalatı

2.3 TÜRKİYE'NİN İHRACATI

Türkiye'nin hububat ihracatı, üretime bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bazı yıllar net ihracatçı iken bazı yıllarda net ithalatçı konumunda yer almaktadır.

2008 yılında 2007 yılına göre %87,2 gerileme gösteren toplam hububat ihracatımız 31,3 bin ton ve 38,4 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

2009 yılı hububat ihracatımız ise bir önceki yıla göre miktar bazında 30 kat artış kaydederek 947,5 bin ton, değer bazında ise 5 kat artış göstererek 204,6 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. En fazla hububat ihracatı gerçekleştirilen ülkeler Suriye, İtalya, Suudi Arabistan, Mısır, Lübnan ve Libya olmuştur. Mersin Serbest Bölge'ye gerçekleştirilen ihracatta 597 kat, Lübnan'a yapılan ihracatta 92 kat, Irak'a yapılan ihracatta 25 kat, Suriye ve Almanya'ya yapılan ihracatta 20 kat artış gerçekleşirken, 2008 yılında ihracatımız olmayan Suudi Arabistan, Libya, Tunus ve Ürdün, 2009 yılı hububat ihracatımızda ilk 10 ülke içinde yer almıştır.

Tablo 2.3.1: Ülkeler İtibariyle Toplam Hububat İhracatımız - Miktar (ton) = M, Değer (1000\$) = D

SIRA	ÜLKE	2008			2009			2010 (Ocak-Nisan)		
		MİKTAR	DEĞER	B.F.*	MİKTAR	DEĞER	B.F.*	MİKTAR	DEĞER	B.F.*
1	SURİYE	3.213	3.382	1.053	385.143	67.748	176	254.252	43.541	171
2	İTALYA	4.607	11.209	2.433	75.544	31.231	413	103.233	21.021	204
3	S. ARABİSTAN	0	0	-	153.506	21.051	137	289.255	42.781	148
4	MISIR	3.449	1.758	510	61.566	11.651	189	42.612	6.951	163
5	LÜBNAN	58	91	1.586	44.401	8.353	188	13.018	2.240	172
6	LİBYA	0	0	-	47.048	7.198	153	10.500	1.526	145
7	TUNUS	0	0	-	25.430	6.489	255	63.505	11.468	181
8	IRAK	130	235	1.808	17.198	5.768	335	368	408	1.108
9	ALMANYA	110	265	2.405	1.741	5.296	3.042	10.919	2.874	263
10	ÜRDÜN	0	0	-	4.711	4.853	1.030	0	0	-
11	MERSİN SER. BÖL	4	8	1.784	23.433	4.770	204	8.004	1.380	172
12	K.K.T.C.	2.627	1.247	475	29.558	4.517	153	11.242	1.819	162
13	İSRAİL	557	367	659	13.458	4.434	329	55.300	8.595	155
14	BANGLADEŞ	0	0	-	25.600	3.901	152	164.535	26.788	163
15	FAS	0	0	-	27.521	3.807	138	0	0	-
	AB-27	11.642	21.788	1.872	85.439	44.536	521	122.188	26.408	216
	Diğerleri	16.534	19.849	1.200	11.686	13.486	1.154	122.642	23.645	193
	TOPLAM	31.290	38.412	1.228	947.541	204.552	216	1.149.385	195.037	170

Kaynak: TÜİK

* Birim Fiyat (\$/ton)

2010 yılı Ocak-Nisan döneminde toplam hububat ihracatımız 1,1 milyon ton ve 195 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 2.3.2: Yıllar İtibariyle Ülkemizin Buğday, Arpa ve Mısır İhracatı - Miktar (ton) = M , Değer (1000\$) = D

GTİP	ÜRÜNLER	2008			2009			2010 (Ocak-Nisan)		
		M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	M	D	B.F.*
1001	BUĞDAY	8.005	5.569	696	301.380	60.625	201	813.446	136.112	167
1003	ARPA	0,3	0,4	1.323	301.316	42.155	140	332.209	49.236	148
1005	MISIR	15.056	24.948	1.657	325.434	81.323	250	3.313	8.965	2.706

Kaynak: TÜİK

* Birim Fiyat (\$/ton)

2.3.1 BUĞDAY

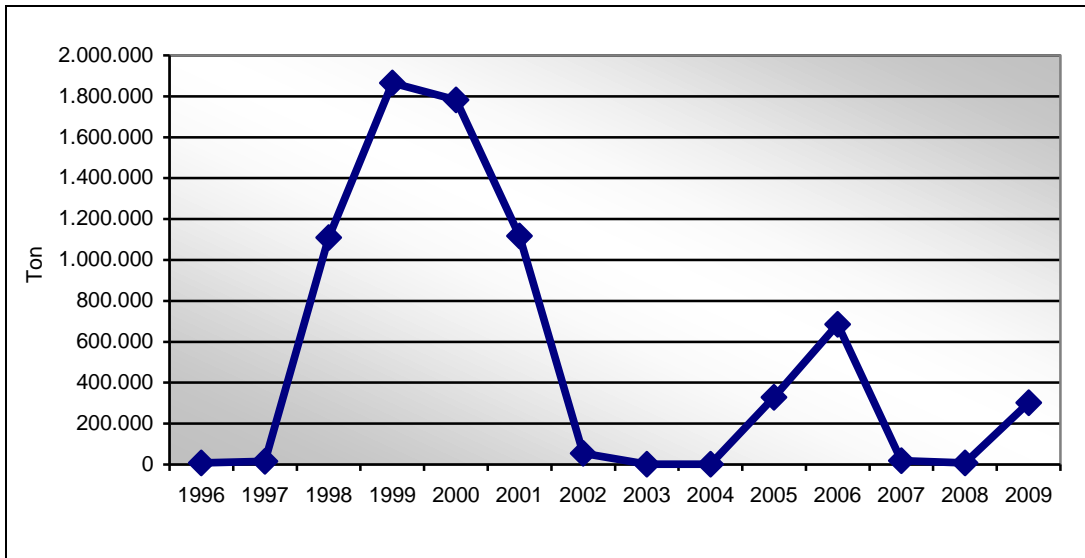
2007 yılında ihracat %97 düşüşle 18.281 ton seviyesinde gerçekleşirken, 2008 yılında ise 2007 yılına göre %56,2 düşüşle 8.005 ton seviyesinde gerçekleşmiştir. 2008 yılında 9 ülkeye

buğday ihraç edilirken, ihracatın 4.424 tonu Sudan'a (%55,3) ve 3.047 tonu, 2007 yılında ihracatımız olmayan Gürcistan'a (%38,1) yönelik olarak gerçekleştirilmiştir.

2009 yılında buğday hasadının iyi olması nedeniyle buğday ihracatımız miktar bazında 37 kat artarak 301,4 bin ton seviyesinde, değer bazında ise 11 kat artarak 60,6 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2009 yılında en fazla buğday ihracatı gerçekleştirilen ülkeler İtalya, Suriye, Tunus, Mısır, Libya, Lübnan, Bangladeş, İsrail, Fransa ve Irak olmuştur.

2010 yılı Ocak-Nisan döneminde buğday ihracatımız 813,4 bin ton ve 136,1 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 2.3.1.1: Türkiye'nin Buğday İhracatı

Uluslararası buğday ticareti yapan ülkelerde (özellikle ABD ve AB), önemli miktarlarda ihracat sübvansiyonu söz konusu olduğu için, üretim maliyetinin çok altında dünya piyasalarına ürün satabilmektedirler. Ülkemizde işletmelerin çok küçük, üretimin büyük bölümünün de kuru arazide yapılıyor olması buğday maliyetini artırmaktadır. Diğer taraftan, buğdayın stratejik ürün olması ve çok büyük üretici kesimini ilgilendirmesi bu ürün fiyatına sürekli müdahaleyi gerektirmiş, dolayısıyla müdahaleli fiyatlar sürekli dünya fiyatlarının üzerinde oluşmuştur. Bundan dolayı ülkemizde uzun yıllardan beri buğday ihracatının çok büyük bölümü TMO tarafından yapılmıştır. Türkiye son yıllarda buğday ihracatı yerine un, makarna, bulgur gibi buğday ürünleri ihraç etmektedir.

Buğday ithalatında olduğu gibi ihracatında da verilecek destek ve teşvikler DTÖ Tarım Anlaşması kuralları çerçevesinde yapılmaktadır.

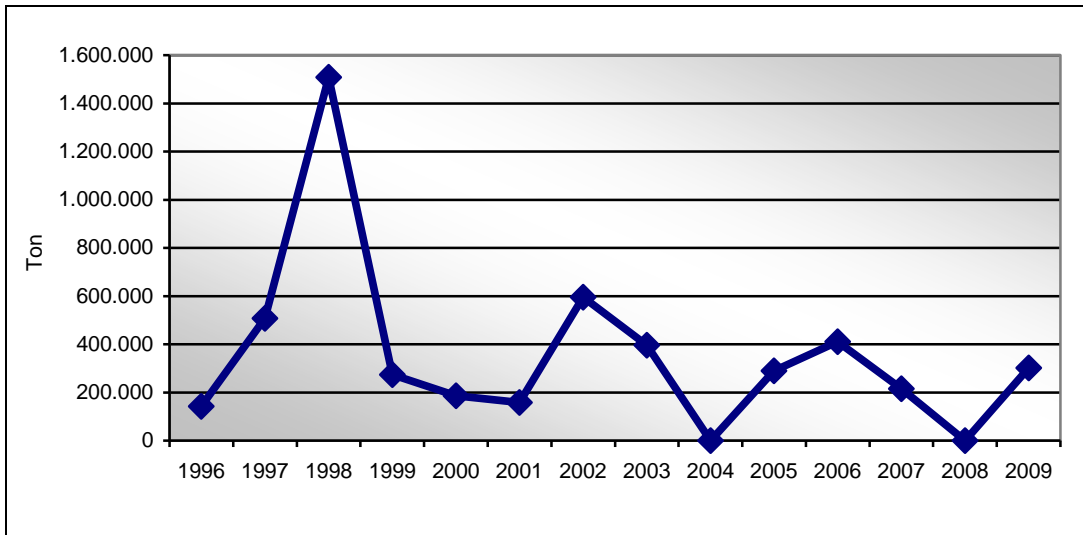
2.3.2 ARPA

Türkiye'nin arpa ihracatı, üretim miktarı ve ürün kalitesiyle yakından ilgilidir. Üretim miktarının büyük ölçüde iklim koşullarına bağlı olması nedeniyle ihracatta yıldan yıla dalgalanmalar olmaktadır. 2008 yılında sadece Kazakistan'a yönelik olarak 300 kg'lık arpa ihracatı gerçekleştirilmiştir.

2009 yılında hasatın iyi olması nedeniyle miktar bazında 301,3 bin ton, değer bazında ise 42,2 milyon \$ seviyesinde arpa ihracatı gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz arpa ihracatından %50,9 pay alan Suudi Arabistan'ı sırasıyla Suriye (%17), Fas (%9,1), K.K.T.C. (%7), Libya (%6,9) ve Irak (%4,4) takip etmektedir.

2010 yılı Ocak-Nisan döneminde 332,2 bin ton ve 49,2 milyon \$ seviyesinde arpa ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Grafik 2.3.2.1: Türkiye'nin Arpa İhracatı

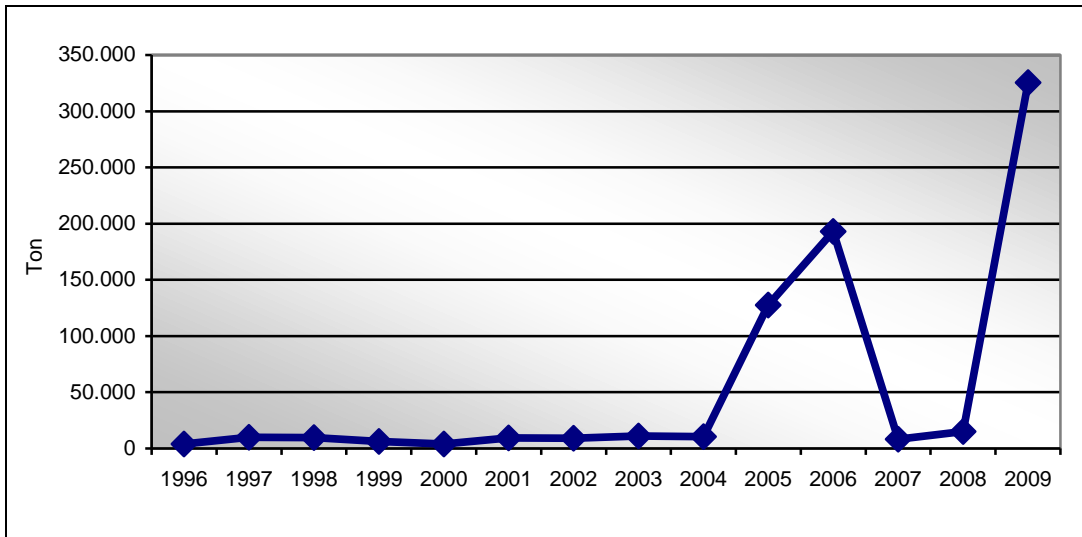

2.3.3 MISIR

2005 yılında üretim artışına paralel olarak ülkemiz mısır ihraç etmeye başlamış ve 2006 yılında 193 bin ton ihracat gerçekleştirilmiştir. 2007 yılında 8,3 bin tonluk mısır ihracatı yapılmıştır. 2008 yılında ise 2007 yılına göre %80,9 artış kaydedilen mısır ihracatı 15,1 bin ton ve 24,9 milyon \$ değerinde gerçekleşmiştir.

2009 yılında mısır ihracatımız 2008 yılına göre miktar bazında 22 kat artışla 325,4 bin ton seviyesinde, değer bazında 3 kat artışla 81,3 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2009 yılı ülkemiz mısır ihracatının değer bazında %52,7'si Suriye'ye, %12,9'u İtalya'ya, %7,5'i Mısır'a ve %6,3'ü Almanya'ya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir.

Grafik 2.3.3.1: Türkiye'nin Mısır İhracatı

2010 yılı Ocak-Nisan döneminde 3,3 bin ton ve 8,9 milyon \$ seviyesinde mısır ihraç edilmiştir.

3. KAYNAKLAR:

- ✓ Hububat Sektör Raporu, OAİB, 2009
- ✓ Uluslararası Hububat Konseyi Verileri
- ✓ Buğday Çalışma Grubu Raporu, TZOB, 2003
- ✓ Buğday Raporu, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 2002
- ✓ Crop Prospects and Food Situation, FAO, Aralık 2007,
- ✓ DPT Verileri
- ✓ Food Outlook, FAO, Kasım 2008
- ✓ Grain: World Markets And Trade, ABD Tarım Bakanlığı, Şubat 2009
- ✓ TÜİK Verileri